

iCourts

iCourts Working Paper Series, 166. szám, 2019

**A nemzetközi büntetőjog
igazságszolgáltatása: Kettős hanyatlás
és gyakorlati fordulat**

Mikkel Jarle Christensen

iCourts - A Dán Nemzeti Kutatási Alapítvány
Nemzetközi Bíróságok Kiválósági Központja

Megjelenés a Journal of International Criminal Justice folyóiratban

Összefoglalva:

A cikk a nemzetközi büntetőjog igazságszolgáltatását és annak időbeli fejlődését vizsgálja. Pierre Bourdieu szociológiai eszközei által inspirálva és egy eredeti adathalmazra építve a cikk három nemzetközi büntetőbíróság (ICTY, ICC, ECCC) bírói testületét elemzi. Az elemzés középpontjában az áll, hogy a bírói testület szakértői összetétele hogyan tükrözi a nemzetközi büntetőjog tágabb hatalmi struktúráját, valamint e struktúra időbeli alakulását. Ezekre az átalakulásokra reagálva és azokat tükrözve a nemzetközi büntetőjogi bírói karra a pozíciók és a presztízs kettős hanyatlása, valamint a gyakorlat mint a terület alapvető szakértelme felé való fordulás volt hatással. A gyakorlat felé fordulás ellenére azonban a különösen politikai szakértelem felhalmozódása még mindig strukturálja a nemzetközi büntetőjogi bírói elitpozíciókhoz való hozzáférést.

KULCSSZÓSZÓK: Nemzetközi büntető igazságszolgáltatás, nemzetközi büntetőjog, nemzetközi büntetőbíróságok, bírák, szociológia

Mikkel Jarle Christensen, a Koppenhágai Egyetem Jogi Karának Nemzetközi Bíróságok Kiválósági Központjának (iCourtts) docense, Koppenhága, Dánia

E-mail: mjc@jur.ku.dk

Ezt a kutatást a Dán Nemzeti Kutatási Alapítvány támogatta. DNRF105.

Az iCourts - Centre of Excellence for International Courts - a nemzetközi bíróságok egyre növekvő szerepével, a globalizálódó jogrendben elfoglalt helyükkel, valamint a politikára és a társadalomra gyakorolt hatásukkal foglalkozik. A jog, a politika és a társadalom e kulcsfontosságú és kortárs kölcsönhatásainak megértése érdekében az iCourts egy sor mélyen integrált interdiszciplináris kutatási projektnek ad otthont, amelyek a nemzetközi bíróságok elterjedésének okait és következményeit vizsgálják.

Az iCourt 2012 márciusában nyílt meg. A központot a Dán Nemzeti Kutatási Alapítvány (2012-22 közötti időszakra szóló) nagy összegű támogatásból finanszírozzák.

A nemzetközi büntetőjog igazságszolgáltatása:

Kettős hanyatlás és gyakorlati fordulat

Mikkel Jarle Christensen

Bevezetés

A bírák döntéseket hoznak. A jogszabályok mellett a legtöbb jogrendszerben, így a nemzetközi jogban is, az e határozatok által együttesen létrehozott ítélkezési gyakorlat képezi a jog fő forrását. Bár a határozatok és ítéletek egy hosszabb, több jogi szakember részvételével zajló szerkesztési folyamat termékei, gyakran úgy tekintik és vitatják meg őket, mint azoknak a bírácoknak a termékét, akiknek a neve szerepel a végső határozaton. A jog értelmezői és kidolgozói szerepükből adódóan a bírakat gyakran tekintik a jog fő megszemélyesítőinek. Ez a szerep vitathatatlanul még fontosabb egy olyan fiatal jogterületen, mint a nemzetközi büntetőjog, ahol számos új jogi kérdést az ítélkezési gyakorlaton keresztül rendeztek. A bírói testület e jogterületen betöltött jelentősége ellenére azonban keveset tudunk annak társadalmi berendezkedéséről és arról, hogy az idők során hogyan változott. A nemzetközi büntetőjogi bírói kar szakértelmének vizsgálata fontos eleme annak szélesebb körű megértésének, hogy hogyan működik és hogyan fejlődött ez a jogterület.

Ez az igazságszolgáltatás a nemzetközi büntetőjog valóságos "területének" az 1990-es évek közepétől történő megteremtése eredményeként alakult ki.¹ Egy olyan korszakban, amikor számos különböző nemzetközi bíróság jött létre, a ²nemzetközi büntetőbíróságok elszaporodtak és intézményi sarokkövévé váltak ennek a területnek.

---

* A projekt az Európai Unió Horizont kutatási 2020-és innovációs programja keretében az Európai Kutatási Tanács (ERC) támogatását élvezte.

¹ John Hagan és Ron Levi, "Crimes of War and the Force of Law", *Social Forces* 83, no. 4 (2005); Peter Dixon és Chris Tenove, "International Criminal Justice as a Transnational Field: *International Journal of Transitional Justice* (*International Journal of Transitional Justice*) no. 7, 3 (2013); Sara Dezalay, "Weakness as Routine in the Operations of the International Criminal Court," *International Criminal Law Review* 17, no. 2 (2016).

² Karen J. Alter, *A nemzetközi jog új terepe: Courts, Politics, Rights* (Princeton, New Jersey: Princeton University Press, 2014).

Ezek az intézmények új szakmai lehetőségeket nyitottak meg, többek között nemzetközi büntetőjogi bírói pozíciókat. A nemzetközi büntetőbíróságok közé tartozik a két *ad hoc bíróság*, amelyeket (az ENSZ Biztonsági Tanácsának VII. fejezet szerinti hatáskörében) a volt Jugoszláviában (ICTY) és Ruandában (ICTR) elkövetett bűncselekmények büntetőjogi felelősségének elbírálására hoztak létre, a nemzetközi szerződéssel létrehozott Nemzetközi Büntetőbíróság (ICC), valamint 1998, számos különböző hibrid bíróság, amelyeket konkrét atrocitások és helyzetek kezelésére hoztak létre, például Sierra Leonében (SCSL), Kambodzsában (ECCC), Libanonban (STL), Csádban (EAC) és Koszovóban (KRSJI). Bár ezen intézmények jogi státusza és intézményi felépítése nagyon eltérő volt, mindegyik bíróság nemzetközi bírakat alkalmazott a bírói székben, a hibrideket gyakran azon ország vagy régió állampolgáraival együtt, ahol az atrocitások történtek. Ezekben az intézményekben a bírák új eljárásjogot dolgoztak ki,³ és tisztázták az anyagi jog fontos kérdéseit, például a szexuális erőszak háborús bűncselekményként való jogi kezelésével kapcsolatos új koncepciók kidolgozásával, a népirtás bűncselekményének elemeinek⁴ tisztázásával, az emberiség elleni bűncselekmények koherensebb fogalmának⁵ kialakításával,⁶ valamint a parancsnoki felelősség modern doktrínájának megalkotásával,⁷ hogy csak néhány kiemelkedő példát említsünk.

Ez a cikk új szociológiai perspektívát nyújt a nemzetközi büntetőjog bírói testületéről, és arról, hogy a benne végbemenő fejlemények hogyan kapcsolódnak az e jogterületet és annak környezetét érintő szélesebb körű átalakulásokhoz. Mint ilyen, az elemzés nem vizsgálja az igazságszolgáltatás és a jogi

---

³ Göran Sluiter és Sergey Vasiliev, *International Criminal Procedure, Towards a Coherent Body of Law* (Egyesült Királyság: Cameron May, 2009); Linda E. Carter és Fausto Pocar, *International Criminal Procedure: The Interface of Civil Law and Common Law Legal Systems* (Cheltenham, UK ; Northampton, MA, USA: Edward Elgar, 2013); Robert Cryer, *An Introduction to International Criminal Law and Procedure*, 3. kiadás (New York, N.Y.: Cambridge University Press, 2014); Helen Durham, "The Role of Civil Society in Creating the International Criminal Court Statute: Ten Years on and Looking Back," *Journal of International Humanitarian Legal Studies* no3., 1 (2012).

⁴ Niamh Hayes, *A nemi erőszak fogalmának meghatározása a nemzetközi jogban: The Contribution of the International Criminal Tribunals* (Oxford University Press, 2010); Hilmi M. Zawati, *Fair Labelling and the Dilemma of Prosecuting Gender- Based Crimes at the International Criminal Tribunals* (New York: Oxford University Press, 2014).

⁵ Payam Akhavan, *Reducing Genocide to Law, Definition, Meaning, and the Ultimate Crime* (Cambridge: Cambridge University Press, 2012).

⁶ M. Cherif Bassiouni, *Crimes against Humanity : Historical Evolution and Contemporary Application* (Cambridge ;

New York: Cambridge University Press, 2011).

⁷ Robert Cryer, *Az ad hoc bíróságok és a parancsnoki felelősség joga: A Quiet Earthquake* (2011); Guénaël Mettraux, *The Law of Command Responsibility* (Oxford: Oxford University Press, 2009).

a terület fejlődését, hanem ennek a társadalmi térnek a strukturális fejlődését vizsgálja, ahogyan az az igazságszolgáltatásban tükröződik. A törekvés az, hogy - első alkalommal - feltárja a nemzetközi büntetőjog bírói testületének szociológiai tulajdonságait, arra összpontosítva, hogy azok hogyan változtak az idők során. Ennek érdekében a cikk három szakaszra tagolódik. Az első szakasz röviden áttekinti a vonatkozó szakirodalmat, mielőtt felvázolná azokat a módszereket és adatokat, amelyekre a cikk támaszkodik. A második szakasz kritikusan vizsgálja a nemzetközi büntetőjogi bírói kar általános fejlődését a három különböző bíróságra (ICTY, ICC és ECCC) megválasztott bírák teljes felhalmozott szakértelmének időbeli elemzésén keresztül. Ez a szakasz bemutatja, hogy a nemzetközi büntetőjogi bírói kar teljes felhalmozott tőkéje az idő múlásával hogyan csökkent, párhuzamosan az e jogi formával szembeni szélesebb körű visszaszorulással. A csökkenés fogalmát itt leíró értelemben használjuk, és nem feltételezzük, hogy ez a csökkenés normatív értelemben problémás, hanem inkább úgy tekintjük, hogy az a jogterületet érintő szélesebb körű átalakulásokhoz kapcsolódik és azokat jelzi. A harmadik szakasz a nemzetközi büntetőjog területének strukturális fejlődését elemzi az ICTY, az ICC és az ECCC bírónak változó szakértői összetételén keresztül az alapításuk és a jelenlegi ítélkezőszékeik²⁰¹⁸ (az ICTY esetében a végső ítélkezőszék²⁰¹⁷) között. Ez a szakasz azt tárja fel, hogy a nemzetközi büntetőjogi bírói karban hogyan következett be a gyakorlat felé fordulás, de azt is, hogy az elit pozíciókhoz való hozzáférést hogyan szabályozza a gyakorlati és különösen a politikai (és bizonyos mértékig a tudományos) szakértelem kombinációja. A következtetés összefoglalja a cikk fő hozzájárulását, és rámutat a megállapítások lehetséges hatásaira.

A cikk korábbi ösztöndíja és megközelítése

A nemzetközi jog tágabb terében a nemzetközi igazságszolgáltatással kapcsolatos fontos ismeretek születtek a későbbi években. A szociáljogászok feltáró áttekintést és elemzést adtak a világ bíróságait és törvényszékeit benépesítő nemzetközi bírőról.⁸ Ezekben

---

⁸ Daniel Terris, Cesare Romano és Leigh Swigart, *The International Judge : An Introduction to the Men and Women*

Who Decide the World's Cases, International Courts and Tribunals Series (Oxford ; New York: Oxford University Press, 2007); Ruth Mackenzie, *Selecting International Judges : Principle, Process, and Politics*ibid. (2010); Leigh

intézményekben a bírák a nemzetközi jogászok láthatatlan kollégiumának is nevezett elit részét képezik.⁹ A közelmúltban született néhány tanulmány a tágabb "szakmacsaládot" és a nemzetközi jogászok által betöltött különböző "szakmai szerepeket" vizsgálta, kiemelve e szerepek változékonyságát, mivel az egyes szereplők meghatározott szerepek vagy szakmai pozíciók között mozognak.¹⁰ A szociológiai kutatások mélyebbre merültek azokban a társadalmi struktúrákban, amelyek valójában létrehozzák ezeket a szerepeket, és megvizsgálták a nemzetközi bírák oktatási tőkéjét, valamint a nemzetközi bírói kar és más transznacionális hatalmi elit közötti kapcsolatot.¹¹ Bár ezek a tanulmányok fontos ismeretekkel járultak hozzá a nemzetközi bíráltról, és felvázolták a szakemberek e különleges csoportjának társadalmi összetételét szélesebb kontextusban, nem vizsgálták kritikusan a bírát a nemzetközi büntetőjog sajátos terében.

A nemzetközi büntetőjog területén a szociáljogászok fontos ismeretekkel járultak hozzá az ezt a teret benépesítő szakemberekről. Ezek a tanulmányok az ICTY építésében aktív szakembereket vizsgálták,¹² vagy az egyes bíróságok előtti eljárásokban aktívan részt vevő konkrét csoportokra,¹³ valamint a tárgyalóteremben közvetlenül nem érintett szakemberek, például a nem kormányzati szervezetekben és a nem kormányzati szervezetek számára dolgozó szakemberek szerepére fókuszáltak.¹⁴ A szakmai tér megértéséhez

---

Swigart és Daniel Terris, "Who Are International Judges?", in *The Oxford Handbook of International Adjudication*, szerk. Cesare P. R. Romano, Karen J. Alter, and Yuval Shany (Oxford: Oxford University Press, 2013).

⁹ Oscar Schachter, "A nemzetközi jogászok láthatatlan kollégiuma", *Nw. UL Rev.* (1977)72.

¹⁰ Jean d'Aspremont et al., *A nemzetközi jog mint szakma*, szerk. Jean d'Aspremont, et al. (Cambridge: Cambridge University Press, 2017).

¹¹ Mikael Rask Madsen, "Ki uralja a világot?: The Educational Capital of the International Judiciary," *University of California Journal of International, Transnational and Comparative Law (megjelenés alatt)* (2018); "The International Judiciary as Transnational Power Elite," *International Political Sociology* 8, no. 3 (2014).

¹² John Hagan, *Igazságszolgáltatás a Balkánon: Prosecuting War Crimes in the Hague Tribunal* (Chicago: University of Chicago Press, 2003); John Hagan, Ron Levi, and Gabrielle Ferrales, "Swaying the Hand of Justice: The Internal and External Dynamics of Regime Change at the International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia," *Law & Social Inquiry* no31., 3 (2006).

¹³ Gerhard Anders, "A szakértelem megkérdőjelezése: *Journal of the Royal Anthropological Institute* 20, no. 3 (2014); Nigel Eltringham, "'Illuminating the Broader Context': Anthropological and Historical Knowledge at the International Criminal Tribunal for Rwanda," *ibid.* 19, no. 2 (2013); "When We Walk out, What Was It All About?": Views on New Beginnings from within the International Criminal Tribunal for Rwanda," *Development and Change* no45., 3 (2014).

¹⁴ Kjersti Lohne, *Az emberiség szószólói: Oxford: Human Rights Ngos and International Criminal Justice* (Oxford: Oxford University Press, (megjelenés előtt)); Luc Reydam, "Ngo Justice: African Rights as Pseudo-Prosecutor of the Rwandan Genocide.(Nongovernmental Organizations)," *Human Rights Quarterly* 38, no. 3 (2016); Durham, "The Role

of Civil Society in Creating the International Criminal Court Statute: Ten Years on and Looking Back."; Marlies Glasius, *The International Criminal Court: A Global Civil Society Achievement* (New York: Routledge, 2006).

a nemzetközi büntetőjoggal kapcsolatban egyes tanulmányok a Pierre Bourdieu munkássága által inspirált "mező" fogalmára támaszkodtak.¹⁵ Ez a cikk is Bourdieu terminológiáját használja (ahol a tőke a személyes életpályákba ágyazott felhalmozott szakértelemre utal, amely lehetővé teszi a szereplők számára, hogy hozzáférjenek egy mezőhöz és részt vegyenek annak fejlődésében).¹⁶ E keretrendszer felhasználásával a cikk a nemzetközi büntetőjogászok láthatatlan kollégiumaként is emlegetett területen tevékenykedő szakembereket vizsgálja¹⁷ a karrierútvonalakban megjelenő felhalmozott szakértelem (vagy tőke) elemzésével. A bírói tőkére való összpontosítás olyan elemzést tesz lehetővé, amely szisztematikusan vizsgálja, hogy mi szükséges ahhoz, hogy egyes szereplők bizonyos szakmai szerepekhez jussanak. Talán még ennél is jelentősebb, hogy e tulajdonságok változó összetételének elemzése feltárhatja, hogy a mélyebb társadalmi struktúrák hogyan íródnak bele az egyéni pályafutásokba, és hogyan alakultak át idővel az egyes területeket jellemző szélesebb körű szakmai hatalmi viszonyok.

A cikk empirikus alapját a nemzetközi büntetőjogi bírák kollektív életrajzának¹⁸ egy sajátos változata képezi, amely az ICTY, az ICC és az ECCC bíráiról szóló életrajzi anyagok összegyűjtésén alapul. Ezeket a bíróságokat a terület általános fejlődése során különböző időpontokban hozták létre, és különböző típusú intézményeket képviselnek: *ad hoc* bíróság (ICTY), állandó nemzetközi bíróság (ICC) és hibrid intézmény (ECCC). Az ICTY, az ICC és az ECCC első és jelenlegi ítélőtábláinak 2018 bíráiról gyűjtöttünk információkat (az ICTY esetében a 2017-es bírákról). Az ICTY esetében az első bírák (n=11) kinevezése a,1993 az utolsó bírói padé pedig a (2017n=8). Az NBB esetében az első bírói testületet 2001-ben választották meg (n=17), az ECCC esetében pedig 2006-tól (n=10). Az NBB és az ECCC esetében a jelenlegi bírói testületekre 2018 vonatkozó adatokat is összegyűjtötték (NBB n=19, ECCC n=19).

---

¹⁵ Frédéric Mégret, "A nemzetközi büntető igazságszolgáltatás mint jogi terület", *Champ pénal/Penal field* (132016); Dezalay, "A gyengeség mint rutin a szándékos büntetőbíróság működésében".

¹⁶ Pierre Bourdieu és Loïc Wacquant, *An Invitation to Reflexive Sociology* (Chicago: University of Chicago Press, 1992), 98-108.

¹⁷ Claus Kreß, "Towards a Truly Universal Invisible College of International Criminal Lawyers", *Torkel Opsahl Academic EPublisher Occasional Paper Series* (2014).

¹⁸ Yves Dezalay és Bryant G. Garth, *The Internationalization of Palace Wars: Lawyers, Economists, and the Contest to Transform Latin American States* (Chicago: Chicago : University of Chicago Press, 2002), 9-11.

n=9). Az anyagban szereplő bírák száma összesen 74. Az adatállományt úgy terveztük, hogy diakronikus és szinkronikus összehasonlítási pontokkal egyaránt rendelkezzen, hogy lehetővé tegye a terület történelmi és kortárs társadalmi szerkezetének elemzését a bírói karon keresztül szemlélve. A nemzetközi büntetőjog, és esetleg általában a nemzetközi jog elitjének részeként a bírák hátterében - itt pontosabban a teljes felhalmozott tőkében és az ezen ágensek profiljában felhalmozott tőke konfigurációjában - bekövetkezett változások a terület fontos átalakulásainak lokalizálására szolgálnak. A tőke mennyiségének ingadozásai például segíthetnek megmutatni bizonyos pozíciók változó presztízsét, vagy nagyobb szakmai struktúrákhoz kapcsolhatók, amelyek nem csak a nemzetközi büntetőjog területét érintették. Ugyanakkor a tőke egyes formái közötti megváltozott egyensúlyok - például a tudományos és a gyakorlati jogi szakértelem között - feltárhatják a terület társadalmi összetételének finom változásait, és fontos támpontokat adhatnak arra vonatkozóan, hogy ezek a változások hogyan kapcsolódnak a területen belüli és azon kívüli nagyobb átalakulásokhoz.

A cikk központi empirikus anyagát képező, a karrierútvonalakra vonatkozó anyagot kódoltuk, hogy mérni tudjuk a szakértelem relatív felhalmozódását az egyes bírák és a három bíróság megfelelő ítéletábrái között. A nyilvánosan hozzáférhető önéletrajzok felhasználásával az anyagot három dimenzió - tudományos, politikai és jogi gyakorlat - mentén kódoltuk, hogy megragadjuk a bírák által a pályafutásuk során felépített tőke különböző fajtáit. A három dimenziót a karrierpályák feltáró munkája, valamint a terepmunka során azonosították, amelynek során közel 150 interjút készítettek a helyszínen és annak környékén. Ezek az interjúk a kódolt karrierpályák elemzését is szolgálják. Az első dimenzió a bírák gyakorlati jogi tapasztalatát követi, például bíróként, ügyészként vagy ügyvédként hazai vagy nemzetközi környezetben. A második dimenzió a bírák tudományos tevékenységét vizsgálja, például a doktori fokozat és a professzori címek kódolásával, mivel a területen számos gyakorló bíró tudományos kutatóként is publikál.¹⁹ A harmadik dimenzió a politikai (gyakran diplomáciai) szakértelem.

¹⁹ Mikkel Jarle Christensen, "A nemzetközi büntetőjog prédikálása, gyakorlása és publikálása: *International Criminal Law Review* (2016): "Academic Expertise and the Development of an International Field of Law".

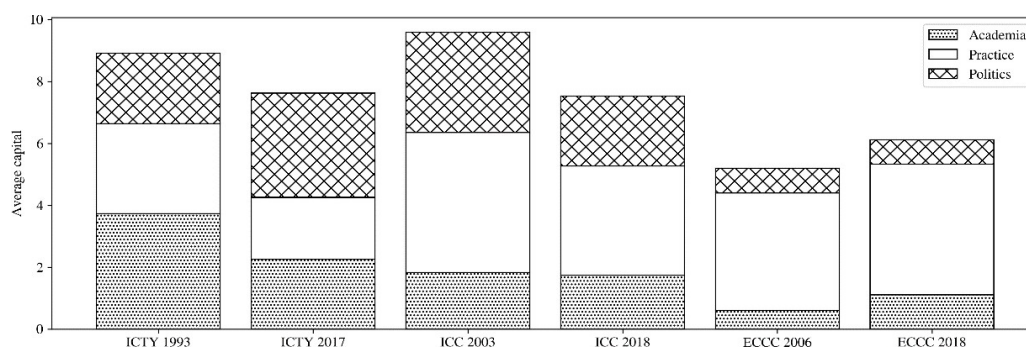
bírák, akik közül néhányan széles körű tapasztalattal rendelkeznek az ENSZ-ben, vagy hazájukban miniszterként vagy nagykövetségként szolgáltak. Fontos, hogy a pályaképeket akkor kódolták, amikor az egyének bírák lettek az adott bíróságon, hogy elemezni lehessen, hogy a tulajdonságaikban bekövetkezett változások hogyan befolyásolták a bírák kiválasztását. A bíróvá kinevezést követő tőkefelhalmozódást nem kódolták. A kódolás itt azt jelenti, hogy a bírának 0-3 közötti pontszámot adtak a három szakmai pályán belüli szakértelmükre. Az egyes dimenziók méréséhez a tudományos, politikai és gyakorlati kategóriákat 8 mérhető egységre bontották. Például az akadémia címszó alatt a PhD-fokozatokat úgy kódolták, hogy a világ legrangosabb, nemzetközileg elismert intézményeiben (Ivy League, Oxbridge stb.) szerzett diplomákért 3 pontot adtak, a nemzeti államok legjobb egyetemeiért 2 pontot, a más egyetemeken szerzett PhD-fokozatokért pontot¹, a PhD Onélküliekért pedig a professzori címek esetében hasonló mátrixot használtak.

A bírák kollektív életrajzának elemzése bizonyos korlátokkal jár. A bírói kar csak egy elitcsoport egy nagyobb társadalmi térben, és nem minden bírót kódoltak az elemzéshez. Mivel azonban a bírói kar döntő szerepet játszik a bíróságokon, e csoport elemzése fontos betekintést nyújt a terület társadalmi dinamikájába, amely más szakembereket is érint. Míg a bírák pályafutását gyakran a szakértelem viszonylag nagymértékű felhalmozódása jellemzi, ami elválasztja őket más csoportoktól, az általuk felépített tőke típusai gyakran hasonlóak a kevésbé tekintélyes pozíciókat betöltő szakemberekéhez. A tőke három formája lefedi a területen aktív társadalmi tulajdonságok legfontosabb formáit, és következésképpen lehetővé teszi e tér társadalmi szerkezetének fejlődésének vizsgálatát, ahogy a szakértelem e formái közötti egyensúly változik. A bírák mint sajátos elit tanulmányozása empirikus ablakot nyújt a nemzetközi büntetőjog területének társadalmi összetételére és hierarchiájára.

A nemzetközi büntetőjogi igazságszolgáltatás kettős hanyatlása

Összességében a nemzetközi büntetőjogi igazságszolgáltatásba beágyazott tőketípusok a jognak ezt a társadalmi terét jelzik, amely a már kialakult jogi, tudományos és politikai gyakorlati területek metszéspontjában helyezkedik el. A más területekkel való határok nyilvánvalóak voltak e terület kialakulásakor, ahol kevés szakembernek volt közvetlen tapasztalata a nemzetközi büntetőjoggal, és a jog e formájának fő szakértői például az akadémiai körökben találhatóak. Az új nemzetközi büntetőbíróóságok személyi állományába az akadémiai háttérrel rendelkező szakemberek mellett a nemzeti büntető igazságszolgáltatási rendszerekből vagy a diplomáciából érkező szakembereket is felvettek. Noha a nemzetközi büntetőjog területének három évtizedes fejlődése a specializáció új és sajátos formáit is létrehozta, a területre most belépő szakemberek többsége még mindig e karrierutak metszéspontjában építette fel szakmai tőkéjét.²⁰ Ez alól a nemzetközi büntetőjog bírói kar sem kivétel, még ha a bírák jellemzően több tőkét halmoztak is fel, mint a terület legtöbb más szakembere, a teljes tőke tekintetében a fő összehasonlítható pályák az ügyészek és a hivatalvezetők pályája volt. Míg a nemzetközi büntetőjogi bírói karon a teljes tőke magas volt, a bírói tőke kódolása jelentős különbségeket mutat a szakértelem teljes felhalmozásában a különböző bíróságok között, valamint az idő múlásával.

ábra: Átlagos tőke az ICTY, az ICC és az ECCC ítéletábráin

²⁰ "A szimbolikus hullámváltástól a bíróságok bezárásáig: The Transformation of International Criminal Justice and Its Professional Practices," *International Journal of Law, Crime and Justice* no34., 4 (2015).

A két vizsgált időszakban a bíróságokon jelen lévő bírák átlagos pontszámára építve a bírák felhalmozott tőkéje egyértelmű fejlődési mintákat mutat a három intézmény között, valamint az első bíróságok létrehozásától a jelenlegi helyzetig. Ami a bíróságok közötti különbségeket illeti, az *ad hoc* ICTY és az állandó ICC jelentősen magasabb átlagos tőkével rendelkezik, mint a hibrid ECCC. Az időbeli fejleményeket tekintve az ICTY és az NBB esetében is csökkenés tapasztalható a szakértelemben a saját ítélkezőszékeiken, míg az ECCC esetében növekedés tapasztalható. Ezek a változások a terület hatásai voltak, mivel az elmúlt 25 év során változásokon ment keresztül. Ez a terület volumenével kapcsolatos kettős csökkenéshez vezetett - mivel a korábban működő bíróságok száma (ICTY, ICTR, SCSL, EAC) megszűnt -, valamint a bírói kar teljes tőkéjének csökkenéséhez, amely a nemzetközi büntetőjog több és kevésbé tekintélyes intézményeit egyaránt érintette, bár fordítottan a rendszer alján, ahol az átlagos tőke emelkedett. Ez a csökkenés az akadémiai és politikai tőke tekintetében volt a legjelentősebb, ami összefüggésben állhat azzal a törekvéssel, hogy több gyakorló jogász kerüljön a bírói székbe. A különböző tőketípusok közötti egyensúly helyreállítását a következő szakaszban elemezzük.

A kettős hanyatlás ellentétben áll a terület expanzív keletkezésével. Az ICTY létrehozása az 1990-es években a büntető igazságszolgáltatás felé való szélesebb körű fordulat része lett, amelynek célja az volt, hogy a büntetőjogi technológiákat olyan kormányzási mechanizmussá építsék be, amelynek célja az elkövetők felelősségre vonása az emberi jogok súlyos megsértéséért. Miközben a nemzetközi büntetőjog köré kialakított intézmények és gyakorlatok egymás mellett léteztek az alternatív átmeneti igazságszolgáltatási elképzelésekkel és technikákkal, például az igazságszolgáltatási és megbékélési bizottságokkal, a büntetőjogi technológiák terjedése volt a legszembetűnőbb. Bár a nemzetközi büntetőbíróságokat eredetileg nem tekintették a nemzetközi kormányzás állandó elemének, meglehetősen rugalmasnak bizonyultak, bár folyamatosan küzdöttek a támogatás megszerzéséért. Az emberi jogi visszaélések üldözése felé való fordulás, amelyet többek között az emberi jogi nem²¹ kormányzati szervezetek és a

²¹ Durham, "A civil társadalom szerepe a Nemzetközi Büntetőbíróság statútumának létrehozásában: Ten Years on and Looking Back."; M Cherif Bassiouni, "Negotiating the Treaty of Rome on the Establishment of an International Criminal Court" (A Nemzetközi Büntetőbíróság létrehozásáról szóló Római Szerződés tárgyalása).

akadémikusok, a politikai mozgósítás is támogatta. A két *ad hoc* szervezetet az ENSZ Biztonsági Tanácsa hozta létre (az ICTR²² esetében Kína tartózkodott, Ruanda pedig ellene szavazott), az NBB pedig egy nemzetközi szerződéssel jött létre, amelyet különösen az EU és számos déli ország támogatott,²³ köztük afrikai országok, amelyekből később kritikák érkeztek.²⁴ A terület expanzív időszakát - amely az ICTY megalakulásától a 2000-es évek végéig tartott - az ICTY és az ICC bírúinak magas összesített tőkéje jellemezte. Míg az eredeti, az NBB-ben létrehozott bírói testület rendelkezett 2003, a legmagasabb tőkével, a kettő közötti különbség az idők során kiegyenlítődött, mivel a felhalmozott ösztőke csökkent. Természetesen ez a csökkenés számos tényezővel összefügg, a legjelentősebb a tőke felhalmozásához szükséges idő és így a bírúk életkora. Idővel mindkét bírói kar fiatalodott (ez a fejlemény más nemzetközi bíróságokon, például az EJEB-nél is megfigyelhető).²⁵ Az ICTY első bírói testületének átlagéletkora a volt, míg 63,2 az utolsóé a Az NBB esetében 59,4, az átlagéletkor a volt, az ICC esetében 58 pedig 2003 a 54,8 Az életkor csökkenése 2018. azonban nem áll közvetlen összefüggésben a tőke csökkenésével, az ICC esetében például, az életkorban csak enyhe csökkenést, de a tőkében nagyon érezhető csökkenést tapasztaltak.

Az ösztőke csökkenése azért is szembetűnő, mert a nemzetközi büntetőjog területének nagyobb mértékű zsugorodását követi, mivel az *ad hoc* szervezetek megszűntek, és a pozíciók korlátozottabbá váltak. Ez a csökkenés a nemzetközi büntetőjoggal szembeni politikai visszahatással és visszahatással²⁶ függött össze.

Cornell Int'l LJ 32 (1999); Kathryn Sikkink, *The Justice Cascade: Norton Series of World Politics* (New York: W. W. Norton & Co., 2011); Glasius, *The International Criminal Court: A Global Civil Society Achievement*.

²² S/RES/955 (1994)

²³ John Washburn, "The Negotiation of the Rome Statute for the International Criminal Court and International Lawmaking in the 21st Century", *Pace International Law Review* 11, no. 2 (1999); Immi Tallgren, "We Did It? The Vertigo of Law and Everyday Life at the Diplomatic Conference on the Establishment of an International Criminal Court," *Leiden Journal of International Law* 12, no. 3 (1999).

²⁴ Kamari Maxine Clarke, Abel S. Knottnerus és Eefje de Volder (szerk.), *Africa and the ICC: Realities and Perceptions* (Cambridge: Cambridge University Press, 2016); Phil Clark, *Distant Justice: The Impact of the International Criminal Court on African Politics* (Cambridge University Press, 2018).

²⁵ Swigart és Terris, "Who Are International Judges?", 631-32.

²⁶ A backlash és pushback meghatározását lásd: Mikael Rask Madsen, Pola Cebulak és Micha Wiebusch, "Backlash

against International Courts: Explaining the Forms and Patterns of Resistance to International Courts," 14, no. 2 (2018).

bíróságok, a hibridek és különösen az ICC.²⁷ A változó politikai légkör eredményeként és mozgatórugójaként az elmúlt évek²⁵ során a nemzetközi büntetőbíróságokkal kapcsolatos narratívák is megváltoztak. Ami a 2000-es évek végéig a "hitalapú" tudományosság, a nem²⁸ kormányzati szervezetek és a politikusok által támogatott növekedési iparág volt, azt a 2010-es években egyértelműbb viták jellemezték. Ehhez az ellenálláshoz szorosan kapcsolódik a további bíróságok finanszírozásától való tartózkodás, még akkor is, ha a hibrid megoldások még visszatérhetnek.²⁹ A nemzetközi büntetőjogi bírói kar számára ez azt jelentette, hogy míg a nemzetközi bíróságok és a nemzetközi büntetőbíróságok szaporodása hozzájárult az ezen intézmények közötti fokozott vérkeringéshez,³⁰ a nemzetközi büntetőbíróságok és a hibrid bíróságok bezárása kevesebb lehetőséget jelentett a nemzetközi befektetések fenntartására. Ugyanakkor a szakemberek gyakran nehezen tudták átültetni az itt szerzett szakértelmet a nemzeti rendszerekbe, amelyek nem feltétlenül értékelték a nemzetközi büntetőbíróságokon szerzett szakértelmet.³¹ Ahogy a lehetőségek szűkültek, és a nemzetközi büntetőjogba való befektetések nehezen fordíthatók, úgy csökkent az igazságszolgáltatás felhalmozott tőkéje.

Az ICTY és az NBB ítélőtábláinál tapasztalható összítőke csökkenésével látszólag ellentétben azonban az ECCC bírúira a szakértelem növekvő szintje volt jellemző, annak ellenére, hogy az ítélőtábla kissé megfiatalodott (a tanácsok felállításakor mért 54,1 éves átlagéletkorról 53,32018-ra).

---

²⁷ Laurence Helfer és Anne Showalter, "A nemzetközi igazságszolgáltatás ellenzése: *International Criminal Law Review* 17, no. 1 (2017); Henry Lovat, "International Criminal Tribunal Backlash," in *Oxford Handbook of International Criminal Law*, szerk. Kevin Jon Heller, et al. (Oxford: Oxford University Press, megjelenés előtt 2019); David Luban, "After the Honeymoon," *Journal of International Criminal Justice* 11, no. 3 (2013); Payam Akhavan, "The Rise, and Fall, and Rise, of International Criminal Justice", *ibid.*; A nemzetközi bíróságokkal szembeni visszahatás általánosabb tárgyalását lásd: Madsen, Cebulak, and Wiebusch, "Backlash against International Courts: Explaining the Forms and Patterns of Resistance to International Courts".

²⁸ Carsten Stahn, "Szerkesztői vélemény: Hit és tények között: By What Standards Should We Assess International Criminal Justice?", *Leiden Journal of International Law* 25, no. 02 (2012).

²⁹ Frederic Megret, "A hibriditás védelmében: *Cornell International Law Journal* 38, no. 3 (2005); Mark Kersten, "As the Pendulum Swings: The Revival of the Hybrid Tribunal," in *International Practices of Criminal Justice: Social and Legal Perspectives*, szerk. Mikkel Jarle Christensen és Ron Levi (London: Routledge, 2018).

³⁰ Swigart és Terris, "Who Are International Judges?", 628-30.

³¹ Christensen, "A szimbolikus hullámvástól a bíróságok bezárásáig: The Transformation of International Criminal Justice and Its Professional Practices."; "International Prosecution and National Bureaucracy: The Contest to Define

International Practices within the Danish Prosecution Service", *Law & Social Inquiry* (2016).

A szakértelem növekedése első pillantásra ellentmondani látszik a terület kettős hanyatlásának. A növekedés azonban, mint területi hatás, a nemzetközi büntetőjogi bíraskodásban megmaradt esélyekért folytatott fokozott versenyt tükrözi, és összefügg az ECCC relatív marginalizálódásával ebben a nagyobb térben, amint azt nemzetközi bírói testületének alacsony összesített tőkéje is sugallja. Míg az ECCC-ben dolgozó nemzetközi bírák pályafutásuk különböző szakaszaiban vannak, a fiatalabb szakemberek arra használták a kiküldetést, hogy belépjenek a nemzetközi büntetőjog területére vagy folytassák pályafutásukat, mivel a bírói kar ezen szegletéhez való hozzáférés könnyebben elérhető, mint az állandó ICC vagy az *ad hoc bírói testülethez*. A fiatalabb szakemberek feltörekvő elitje számára az ECCC szakértelme az e területen felhalmozott tőkére irányuló törekvés részeként jött létre, amelyet más pozíciókba is átültethetnek. Eddig azonban az ECCC és más nemzetközi büntetőbíróságok közötti forgalom korlátozott volt, legalábbis a bírák szintjén. Mindössze egy bíró került át más büntetőbíróságokról az ECCC-be (Florence Mumba zambiai bírónő, aki az ICTY és az ICTR tagja volt, mielőtt 2009-ben az ECCC bírói székébe került), és csak egy bíró került át az ECCC-ből az állandó bíróságra (Chung Chang-ho koreai ICC bíró, aki korábban az ECCC-ben szolgált).

Az ECCC, az ICTY és az ICC különböző fővárosainak presztízse közötti különbség valószínűleg összefügg a Kambodzsában végzett munka szakmai státuszának megítélésével és annak politikailag problematikus kialakulásával. Ez a szervezeti felépítésébe is beleíródott, ahol a nemzetközi bírák - legalábbis elméletben - együttműködnek a nemzeti bírakkal. Ez az együttműködés gyakran politikával terhelt.³² A presztízsről alkotott elképzelések a földrajzi elhelyezkedéshez is kapcsolódnak. Az ICTY-t és a Nemzetközi Büntetőbíróságot is Hágában - a béke és az igazságszolgáltatás önjelölt nemzetközi városában - helyezték el, míg az ECCC-t Kambodzsában, a repülőtér közelében, Phnom Penh külvárosában, a főváros központjától általában két óra utazásra található. A nemzetközi személyzet munkakörülményei lényegesen jobbak

---

³² Duncan McCargo, "Politika más eszközökkel? The Virtual Trials of the Khmer Rouge Tribunal," *International*

Affairs 87, no. 3 (2011); George Chigas, "The Politics of Defining Justice after the Cambodian Genocide", *Journal of Genocide Research* 2, no. 2 (2000).

kihívást jelent, mint a globális északon található, jobban megalapozott bíróságokon.³³ A kambodzsai nemzetközi bírói munkával járó fizikai és politikai kihívásokon túlmenően úgy tűnik, hogy az e hibrid bíróság bírái által kidolgozott ítélkezési gyakorlatnak kisebb esélye van arra, hogy hatással legyen más bíróságok joggyakorlatára. A presztízsbeli különbségek miatt a kisebb tőkével rendelkező ügynökök képesek voltak nemzetközi bírói pozíciókhoz jutni az ECCC-ben. Míg a kambodzsai nemzetközi bírói székben kevés szakember szolgált korábban nemzetközi bírónaként, sokan rendelkeztek tapasztalattal a jogállamisági missziókból vagy akár más bíróságok valamelyikéből. Az ECCC-be való belépéshez szükséges viszonylag alacsony presztízsz lehetővé tette például, hogy az ICTY vezető munkatársai és ügyészei bírói pozícióba kerüljenek. Az ICTY vezető ügyésze, Mark Harmon amerikai jogász az ECCC társnyomozó bírója lett, akárcsak Catherine Marchi-Uhel francia jogász, az UNMIK korábbi nemzetközi bírója és a volt Jugoszláviával foglalkozó bíróság tanácsvezetője, aki később az ENSZ által létrehozott, Szíriával foglalkozó nemzetközi pártatlan és független mechanizmus vezetője lett. Az ECCC más volt bírái is meg tudták tartani a nemzetközi büntetőjogban való részvételüket: Motoo Nogushi, a Legfelsőbb Bíróság Kamarájának korábbi japán bírója 2012-ben a Nemzetközi Büntetőbíróság áldozatokért létrehozott vagyonkezelői alap igazgatótanácsának elnöke lett, és a tokiói Legfelsőbb Ügyészség ügyészi tisztségével párhuzamosan itt is szolgált. Az ECCC viszonylag alacsony presztízse a karriermozgásokban mutatkozik meg, amelyek inkább oldalirányúak, mint egyértelműen vertikálisak voltak.

A kettős hanyatlás nyomást gyakorolt felülről és alulról, a szakterület intézményi központjában és legtekintélyesebb bíróságain, valamint a társadalmi és intézményi periférián. A nemzetközi büntetőjogi igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés kapuja kisebb lett, miközben mint társadalmi struktúra összességében leértékelődni látszik. Ennek eredményeképpen a nemzetközi büntetőjogi bírói kar egy tömörebb csoporttá vált, amelyet felülről a csökkenő presztízsz, alulról pedig a megnövekedett

³³ Mikkel Jarle Christensen és Astrid Kjeldgaard-Pedersen, "Competing Perceptions of Hybrid Justice: International V. National in the Extraordinary Chambers of the Court of Cambodia", *Journal of International Criminal Justice* no18,. 1 (2018).

verseny a pályára lépésért. A terület legtekintélyesebb pozícióinak megszerzéséért folyó verseny a szimbolikus tőke³⁴ (a nemzetközi büntetőjogi bíraskodásban rejlő presztízs és érték vélt felhalmozódása) elosztásának megítélését tükrözi, és így azt a vélt képességet, hogy kiálljanak e jogi forma mellett, és befolyásolják annak joggyakorlatát. Miközben az e bírói testületben lévő tőke hanyatlása a jog e formájának szélesebb körű leértékelődését tükrözi (amint az a törekvés politikai és tudományos kritikájában tükröződik), az elit pozíciókhoz való hozzáférés fenntartja a szimbolikus státusz ígértét.

A gyakorlatba fordulás és a diplomáciai tőke szerepe

Ránézésre a nemzetközi büntetőjogi szakemberek területe viszonylag egyszerű konjunktúrát mutat a terjeszkedéstől a növekvő kritikáig, a bezárkózásig és a csökkenő presztízsig. A különböző tőketípusok közötti egyensúly azonban az idők során szintén eltolódott. Ezek a változások tükrözik a nemzetközi büntetőjog területén végbement általános fejleményeket, ahogy a tőkék konfigurációja a bíróságon alkalmazkodott az e jogterületet alakító hatalmi dinamikához. Konkrétan, a szakértelem három áramlata

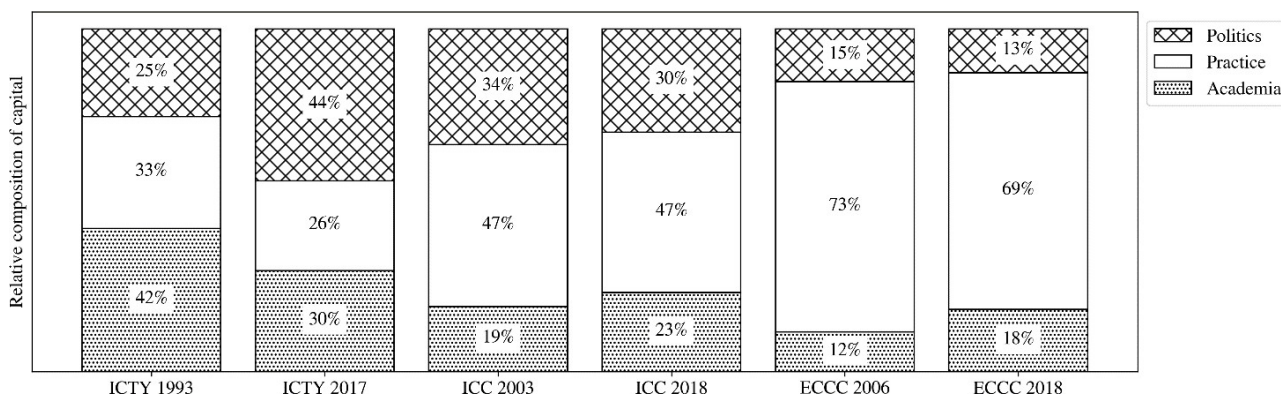
- a tudományos életből, a politikából és a gyakorlatból származó - nem csupán eltérő súlya volt a mintában szereplő három bíróságon, hanem a köztük lévő egyensúly is átalakult az idők során, ahogy a szakterület szakmai súlypontja is eltolódott. Bár a három bíróság között jelentős különbségek voltak a konfigurációban, az adatok összességében azt mutatják, hogy a korai ICTY-nél a tudományos dominanciától a gyakorlati tőke fokozott értékelése felé történt elmozdulás a Nemzetközi Büntetőbíróság és az ECCC jelenlegi bírói testületében. Míg ez a bíraskodás menedzserorientáltabb megközelítése részének tekinthető, amely a főként tudományos vagy diplomáciai szakértelemmel rendelkező bírák kritikájához is ³⁵kapcsolódik, a gyakorlat felé való elmozdulás a tőke más fajtáinak újrakalibrálásával is együtt járt. Különösen a tőke megoszlása a bíróságok között.

---

³⁴ Pierre Bourdieu, *La Noblesse D'etat, Grandes Écoles Et Esprit De Corps*, Collection Le Sens Commun (Minuit, 1989), 160-61.

³⁵ M. Langer, "The Rise of Managerial Judging in International Criminal Law", 53 *The American Journal of Comparative Law* (2005); R. Clements, "From Bureaucracy to Management: The International Criminal Court's Internal Progress Narrative," 32(1) *Leiden Journal of International Law*.

bizonyítja, hogy a nemzetközi büntetőjogi igazságszolgáltatás elitjébe való bejutás szempontjából továbbra is különösen fontos a politikai tőke.

2. ábra: A tőke relatív összetétele az ICTY-nél, az ICC-nél és az ECCC-nél

A fenti ábra a nemzetközi büntetőjog területén belüli szakértelem relatív megoszlását mutatja (a három bíróság bírójának tőkéjét használva adatpontként) a három tőkefajta között. Az ábrán látható az általános elmozdulás a politikai tőkétől (amely az ICTY-ben volt és maradt meghatározó, ahol növekedett, de az ICC-ben és az ECCC-ben csökkent) a gyakorlatiasabb szakértelem felé, a tudományos tőke pedig az ICTY első bírói székétől kezdve csökkent, de egyébként kevésbé egyértelmű fejleményeket mutat. A nemzetközi büntetőjogi bírói székbe kerülő tőke formái számos tényezőtől függenek, amelyek közül itt nem lehet mindegyiket részletesen megvizsgálni. E tényezők némelyike a nemzetközi büntető igazságszolgáltatás politikájához kapcsolódik, és az ICTY esetében a Közgyűlés, az NBB esetében pedig a Részes Államok Közgyűlése által választott bírák megválasztására vonatkozó szabályokba is bele vannak írva.³⁶ Természetesen ezek a szabályok nem tárják fel teljesen a bírák jelölése és megválasztása mögött álló politikai folyamatokat. Az állami preferenciák, kollektíven és egyénileg is, kötötten befolyásolják a bírói kar teljes felhalmozott tőkéjét, valamint a különböző tőkefajták közötti egyensúlyt. Konkrétan, az államok felfogása a nemzetközi bírói kar fontosságáról

³⁶ Az NBB-re vonatkozóan lásd Mackenzie, 9. lábjegyzet; Lásd még H. Abtahi, O. Ogwuma és R. Young, "The Composition of Judicial Benches, Disqualification and Excusal of Judges at the International Criminal Court", 11 *Journal of International Criminal Justice* (2013).

a büntetőbíróságok befolyásolhatják, hogy kit jelölnek, sőt azt is, hogy ki járul hozzá a jelöléshez. Ezt a folyamatot a helyi és nemzeti hatalmi harcok is befolyásolhatják, amelyek eldöntik - hogy a legszélsőségesebb példát vegyük -, hogy az államok a legjobb jelöltjeiket küldik-e, vagy a nemzetközi bírói testületet arra használják, hogy megszabaduljanak a nemzeti rendszerbe nem illő személyektől. Ezenkívül, miután az egyes országok kiválasztották jelöltjeiket, a nemzetközi választási folyamat előnyben részesíthet bizonyos szakmai tulajdonságokat, más preferenciákkal szemben is kiegyensúlyozva. A jelöltek átvilágítása és a választási eljárás nemzetközivé válása azt jelenti, hogy a tőke általános felhalmozódása és egyensúlya a kollektív állami gyakorlat, valamint a jogterületbe épített preferenciák és presztízsfelfogások eredménye.

Az ilyen gyakorlatok eredményeképpen az ICTY-t eredetileg az akadémiai tőke uralta, míg a bírói²⁰¹⁸ testületben a politikai megbízatás dominált, ami enyhén növekedett, miközben a két másik tőkefajta csökkent. Az akadémiai tőke korai dominanciája valószínűleg a nemzetközi büntetőjognak a hidegháború alatti gyakorlati szünetéből fakadt. Bár ebben az időszakban számos egyezményt tárgyaltak, ezek az eszközök általában gyenge nemzetközi végrehajtást feltételeztek. A büntetőjog erős végrehajtási mechanizmusokon alapuló kormányzási eszközként való felhasználásának gondolata, például egy nemzetközi büntetőbíróság formájában, azonban a tudományosságban megismétlődött.³⁷ E tudósok közül sokan az 1990-es évek elején kulcsszerepet játszottak a jog és a jogi gondolkodás e formájának fellendülésében.³⁸ Az ICTY első bírói testületében is erősen képviseltette magát a politikai és gyakorlati szakértelem, a nemzeti büntető igazságszolgáltatási rendszerekből és a diplomáciából származó szakértelemmel rendelkező bírakat választottak az eredeti csoport részeként, de nagymértékben támaszkodott a tudományos szakértelemre.

Idővel az ICTY ítélőtábláján a tőkefajták újrakalibrálódtak, és a politikai tőke vált dominánssá - főként a többi tőkefajta hanyatlása miatt. A politikai tőke fenntartása a bíróság sajátos politikai konstitúciójával és az ENSZ-hez való közelségével is magyarázható.

³⁷ M. C. Bassiouni, *International Criminal Law* (1986); J. Stone és R. K. Woetzel, "Towards a Feasible International Criminal Court," (Genf: World Peace Through Law Institute, 1970).

³⁸ M. Bassiouni és B. Ferencz, "Az emberiség elleni bűncselekmények a nemzetközi büntetőjogban" (1994).

mint e faj általános fontossága a rangos pozíciókhoz való hozzáférés szempontjából. Ami a politikai alkotmányt illeti, az ICTY bíráit az ENSZ Biztonsági Tanácsa jelölte, és a Közgyűlés választotta meg a bíróság alapokmányának *bis*¹³ cikkében meghatározott eljárás szerint. A 13. cikk szerinti szabályok nem tartalmazzak részletes előírásokat a bírakkal kapcsolatban, de megemlítik, hogy a bírácoknak "magas erkölcsi tartású, pártatlan és feddhetetlen személyeknek kell lenniük, akik rendelkeznek a saját országukban a legmagasabb bírói tisztségre való kinevezéshez szükséges képesítéssel", és hogy a bíróság általános összetételében kellően figyelembe kell venni a büntetőjog és a nemzetközi jog - beleértve a nemzetközi humanitárius jogot és az emberi jogokat - területén jártas szakembereket. Míg a büntetőjogi szakértelem elsősorban a nemzeti környezetben a tudományos életben és a gyakorlatban épülhetne ki, a szakértelem utóbbi formáit a diplomáciával szoros kapcsolatban is lehetne ápolni, többek között az ENSZ-ben. Ezen szabályok és az ICTY intézményi kontextusa - itt elsősorban az ENSZ-hez való közelsége - miatt a politikai tőke szerepe reprodukálható volt, még akkor is, ha az ENSZ továbbra is kitarzott amellett, hogy a törvényszék személyzete nem az ő alkalmazottja. A politikai tőke szerepe a diplomácia kereszteződésében felépített tágabb jogi terület részeként az ICTY magasnak vélt presztízsről tanúskodik.

Az ICTY-hez képest az NBB ítélőtábláit alacsony tudományos szakértelem, de magas gyakorlati szakértelem jellemezte. Bár 2003 és 2018 között mind a politikai, mind a gyakorlati szakértelem csökkent, az utóbbi domináns maradt, és mind 2003-ban, mind 2018-ban a felhalmozott tőke közel felét tette ki (lásd az 1. ábrát). Ez a gyakorlat felé fordulás (amit a 2. ábra is bizonyít) részben a bíróságról szóló vitákba is beleíródott. A gyakorlat felé való átirányulás az ICTY-ről az NBB-re párhuzamosan zajlott azzal a szélesebb körű kritikával, amely a nemzetközi büntetőjogi bíróságokat, különösen az *ad hoc bíróságokat érte*, mivel azok nem hatékonyak és túl lassúak a jogi eljárásokban.³⁹ Míg a Római Statútum más elemei

---

³⁹ D. A. Mundis, "Improving the Operation and Functioning of the International Criminal Tribunals", 94 *American*

Journal of International Law (2000); Ralph Zacklin, "The Failings of Ad Hoc International Tribunals", 2 *J. Int'l Crim. Just.* (2004).

ellentmondásosabb, az állandó Nemzetközi Büntetőbíróság előkészítése is hangsúlyozta, hogy hatékony és jól működő nemzetközi bíróságra van szükség, és a bíróságot különböző profilokkal, többek között a tárgyalóterem hatékony kezelésében jártas jogászokkal kell feltölteni.⁴⁰ A Római Statútumban ez a vita konkrét szabályokban tükröződik, amelyek bizonyos heterogenitást biztosítanak a bírói testületben. A 36. cikk (5) bekezdése kimondja, hogy a bírákat két különböző listán lehet jelölni, amelyek a jelöltek szakértelmével kapcsolatban (a 36. cikk (3b) bekezdésében meghatározott) eltérő jellemzőkkel rendelkeznek.⁴¹ Az "A" lista olyan jelölteket céloz meg, akik "a büntetőjog és a büntetőeljárás területén megalapozott szakértelemmel, valamint a büntetőeljárásokban bíróként, ügyészként, ügyvédként vagy más hasonló minőségben szerzett megfelelő tapasztalattal rendelkeznek", míg a "B" lista olyan jelölteket céloz meg, akik "a nemzetközi jog releváns területein, például a nemzetközi humanitárius jog és az emberi jogok joga területén megalapozott szakértelemmel, valamint a Bíróság bírói munkája szempontjából releváns szakmai jogi minőségben szerzett széles körű tapasztalattal rendelkeznek". Kilenc bírót az A listáról, míg ötöt a B listáról választanak, az egyensúlyt az idők során fenntartva. Bár az alapokmány a főbb jogrendszerek képviselőire, a földrajzi képviseletre és a nemek méltányos képviseletére vonatkozó szabályokat is tartalmaz, a különböző tökefajta egyensúlya szempontjából a két lista döntő jelentőségű volt. Megszilárdítják a terület más részein is elterjedt gyakorlat felé fordulást, hogy. A tudományos tudományosság például a nemzetközi büntetőbíróságok és különösen az NBB hatékonyságának, eredményességének és legitimitásának vizsgálata felé fordult, gyakran a működésükön keresztül értékelve hatásukat.⁴² A hatékonyságra való összpontosítás az ICC stratégiai dokumentumaiban is megtalálható

---

⁴⁰ A Nemzetközi Jogi Bizottság az emberiség békéje és biztonsága elleni bűncselekmények kódexének tervezetével kapcsolatos munkája során is megvitatta annak szükségességét, hogy az állandó bíróság ítélőszéke különböző képzettségű bírákból álljon, lásd a *Nemzetközi Jogi Bizottság évkönyve* (1992) II. kötet (2), 65. o.. A két lista szerepelt, bár a két lista közötti eltérő egyensúly (10-8) mellett, a Bizottság NBB-ről szóló statútumtervezetében, *Yearbook of the International Law Commission*, 1994, vol. II(2), 29-30).

⁴¹ Ezenkívül a Nemzetközi Büntetőbíróság bíráinak jelölésével foglalkozó tanácsadó bizottság létrehozásáról szóló elnökséget is létrehozták a bírák kiválasztási folyamatának 2011 megkönnyítése érdekében (ICC-ASP/10/36).

⁴² S. Ford, "Complexity and Efficiency at International Criminal Courts", 29 *Emory International Law Review* (2014); R. Mutyaba, "An Analysis of the Cooperation Regime of the International Criminal Court and Its Effectiveness in the Court's Objective in Securing Suspects in Its Ongoing Investigations and Prosecutions", 12 *International Criminal Law*

Review (2012); C. M Carroll, "An Assessment of the Role and Effectiveness of the International Criminal Tribunal for Rwanda and the Rwandan National Justice System in Dealing with the Mass Atrocities of BU1994," 18 *Int'l LJ* (2000); M. J. Gilligan, "Szükséges-e a végrehajtás a hatékonysághoz? A nemzetközi büntetőjogi rendszer modellje, 60 *International Organization* (2006); T. Hitomi, "Reconsidering the Meaning and Actuality of the Legitimacy of the Legitimacy of the

mint például az ügyészség⁴³ által kidolgozott, valamint a nem kormányzati szervezetek dokumentumai. Az Amnesty International 2011-es, az NBB-ről szóló jelentése szépen összefoglalta a bíróság fejlődését egy olyan fejezetben, amely hangsúlyozza, hogy a "zéró növekedésről" szóló vitáktól a hatékonyság és az átláthatóság szükségessége felé kell elmozdulni.⁴⁴

Amint azt a 2. ábra is mutatja, az ECCC-t a gyakorlati szakértelem dominálja, ugyanakkor alacsony általános tőke jellemzi, amely különösen a korlátozott tudományos és a nagyon korlátozott diplomáciai/politikai tőkéből ered. Az ECCC-ben a nemzetközi bírói posztra pályázó jelölteket az ENSZ főtitkára választja ki, és a Közgyűlés terjeszti a Legfelsőbb Bírói Tanács elé, amely a Kambodzsai Királyság alkotmánya által garantált bírói függetlenség biztosítása érdekében létrehozott intézmény, és amelynek elnöke a király. Míg a bírák kiválasztása a főtitkár hatáskörébe tartozik, az a tény, hogy a magisztrátusnak formális jogköre volt a bírák kinevezésére, vitákra adott okot. Különösen a francia bíró, Laurent Kaspar-Ansermet esete volt ellentmondásos, mivel kinevezését a Legfelsőbb Tanács gyakorlatilag megakadályozta.⁴⁵ Ez az eset jól szemlélteti a hatalom megtört dinamikáját, amelyen belül az ECCC működik. A kamarák gyakran a nemzetközi közösség - itt az ENSZ által képviselt - és a kambodzsai kormány politikai preferenciái közötti ellentétes érdekek és nézőpontok között vergődnek. A nemzetközi és a nemzeti preferenciák gyakran ütköznek egymással, és a kamarák szervezeti struktúrájába is beágyazódnak, ami szintén oka lehet annak, hogy az ECCC-ben nemzetközi bíróként dolgozni viszonylag alacsony presztízsű. Noha az ECCC nemzetközi bírói testületében a tudományos tőke kis mértékben növekedett, azt erősen dominálták a

---

International Criminal Court, 4 *Amsterdam Law Forum* (2012); H. Abtahi and R. Young, "Introduction. The Rome Statute at Twenty: Enhancing Efficiency and Effectiveness at the International Criminal Court," 18 *International Criminal Law Review* (2018); P. Ambach, "Performance Indicators for International(ised) Criminal Courts - Potential for Increase of an Institution's Legacy or 'Just' a Means of Budgetary Control?", *ibid.*

⁴³ Lásd például az OTP 2016-2018-as stratégiai tervét: <https://www.icc-cpi.int/Pages/item.aspx?name=otp-rep-150708>.

⁴⁴ Az ICC ajánlása a részes államok közgyűlésének a tizedik ülésén (2011. december 12-21.), 7-8. o.

⁴⁵ J. D. Ciorciari és Anne Heindel, *Hybrid Justice, the Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia* (2014); 181-82. o.; lásd: J. D. Ciorciari és Anne Heindel, *Hybrid Justice, the Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia* (2014).

megalakulását olyan bírák végezték, akik pályafutásuk nagy részét a jogi gyakorlatban töltötték, és e szakértelem összértéke a bíróság alacsonyabb összértéke ellenére vetekszik a többi bírósággal. Mivel az ICC-nél is alacsony akadémiai presztízs tapasztalható, az ECCC bírói testületének alacsonyabb összértékének megértéséhez különösen a politikai tőke hiánya volt szembevetendő. Ehhez képest az ICC magas politikai tőkével rendelkezett, ami aláhúzza, hogy ez a fajta fontos szerepet játszik a főbíróságok elitje és a hibridek törekvő elitje közötti különbségtételben. A politikai (gyakran diplomáciai) szakértelemhez való hozzáférés strukturáló hatással bír a tekintetben, hogy ki férhet hozzá a nemzetközi büntetőjog magasabb szintjeihez. Úgy tűnik, hogy a politikai tőke hiánya az ECCC nemzetközi bírójának marginalizálódásához vezet.

A nemzetközi büntetőjogi bírói kar átalakult afelé, hogy az ICTY és az NBB esetében az elit pozíciókba olyan bírót nevezzenek ki, akik a világ bíróságaiból származó komoly gyakorlati tapasztalattal, valamint politikai szakértelemmel rendelkeznek. Néhány érdekelt fél az erős gyakorlati szakértelemmel és tárgyalótermi tapasztalattal rendelkező bírák kinevezését olyan lehetséges megoldásként támogatta, amely lehetővé tenné az ügyek és a tanácsok hatékonyabb irányítását.⁴⁶ Ez a gyakorlat felé fordulás nemcsak az NBB bírói székébe történő kinevezéseket strukturáló két listában tükröződött, bár egyes államok túl merevnek érezték ezt a felosztást.⁴⁷ A gyakorlati szakértelem egyre inkább dominánssá vált az egész területen. Míg ennek az átalakulásnak egy része a bíróságok kritikájának és a gyakorlatiasabb működésre való törekvésnek tulajdonítható, a politikai (és bizonyos mértékig az akadémiai) tőkére való támaszkodás a nemzetközi jog e területének összetett jellegét és a nemzetközi diplomáciával való szoros kapcsolatát hangsúlyozza. A diplomácia továbbra is megtestesül a nemzetközi büntetőjogi bírói testületben, és szabályozza az elitpozíciókhoz való hozzáférést, amit a három tőkefajta közötti egyensúly újrakalibrálása ellenére sem változtatott meg a bírói testület reformjára irányuló politikai nyomás.

---

⁴⁶ Swigart és Terris, 9. sz. jegyzet, 629-30. o.

⁴⁷ Ez, vagy hasonló kritikák hangzottak el a Hatodik Bizottság vitáiban, lásd.th Hollandia (2. o.), Svájc (15. o.); Franciaország (8. o.), Fehéroroszország (15. o.); Korea (2. o.), Bulgária (4. o.), Irán (12. o.); Jamaika (6. o.); Jamaika (6. o.);nd Franciaország (8. o.), Fehéroroszország (15. o.); Korea (2.^{thh} o.), Bulgária (4. o.), Irán (12. o.).

Következtetés

Az 1990-es évek közepén történt fokozatos elindulása óta a nemzetközi büntetőjogi bíraskodás két egyértelmű fejlődésen ment keresztül. Az első a pozíciók és a felhalmozott tőke kettős hanyatlása volt, amely a legtekintélyesebb, valamint - hátrányosan - a kevésbé ünnepeelt intézményeket is érintette, ahogyan azt ebben az esetben az ECCC is bizonyítja. Területi hatásként homológia mutatkozott a pozíciók csökkenése és egy kompaktabb bírói kar létrehozása között, ahol a pozíciók kevésbé tekintélyesek, de fokozott verseny tárgyát képezik. A másik fejlemény a tőkefajták egyensúlyának helyreállítása volt. A három bíróságon a bírói karba beágyazott tőkefajták a tudományos szakértelemre való támaszkodástól a gyakorlati tapasztalat előnyben részesítésének irányába mozdultak el. A terület változó társadalmi morfológiája tükrözi azt a tágabb strukturális kontextust, amelyben a terület elhelyezkedett, és amely folyamatosan kihívások elé állította és átalakította a gyakorlatát, amint azt például a nemzetközi büntetőbíróságokkal szembeni kritika és különösen a hatékonyság és eredményesség középpontba állítása is mutatja, amely az ezen intézményekkel szembeni ellenállás és visszahatás jellemezte. A domináns pozíciókhoz való hozzáférést azonban nem a tőke egyes fajtái, hanem inkább a tőke meghatározott kombinációi szabályozták, amelyek idővel újralibrálódtak. Mivel a nemzetközi jog olyan terület, amely működéséhez nagymértékben támaszkodik a diplomáciára, talán nem meglepő, hogy elitjét diplomáciai és politikai tőke jellemzi. Ugyanakkor, bár mindkét tőkeforma jellemzi az elitet, ezek a tőkefajták versengőek is lehetnek, és segíthetnek megmagyarázni a bírák közötti összeütközéseket, különösen, ha az e tőkefajták közötti egyensúly idővel újrakonfigurálódik.

A fenti elemzés bizonyos szinkronicitást mutat a nemzetközi büntetőjog területének strukturális fejlődése és az igazságszolgáltatásba ágyazott tőke teljes felhalmozódása és egyensúlya között. Hogy ezek az átalakulások kihatottak-e a nemzetközi büntetőjog tényleges joggyakorlatára is, további vizsgálatot igényelne. Egyelőre egyértelmű, hogy a nemzetközi büntetőjogról - és általánosabban a nemzetközi jogról - folytatott viták hatással vannak e tér társadalmi konstitúciójára,

beleértve azt is, hogy ki az, aki alkalmasnak tekinthető arra, hogy a bíróságok ítélőszékeire megválasztásra kerüljön. Ez a dinamika a nemzetközi jog rugalmasságát mutatja, amellyel gyakorlatát a kritikákhoz és a változó globális hatalmi dinamikához igazítja, ugyanakkor megmutatja strukturális gyengeségét is, mivel a tőke egyensúlyának helyreállítását legalábbis részben a jogterületen kívüli konjunktúrák határozzák meg. Miközben a nemzetközi büntetőbíráskodáshoz való hozzáférés részben a nagyobb globális hatalmi harcokból és a politikai preferenciák változásaiból ered, ezek a bírák továbbra is kulcsfontosságú szerepet töltenek be a jog e formájának egyik fő gyakorlójaként - és megszemélyesítőjeként -. A nemzetközi büntetőjogi bírói kar részeként ezek a szakemberek hozzák azokat a döntéseket, amelyek együttesen alkotják a jogterület joggyakorlatát. A tőke ingadozása és változó tulajdonságai ebben a csoportban a nemzetközi büntetőjog területén bekövetkező mélyebb változásokat tükrözik, amelyek azt is befolyásolják, hogy a szakmai szakértelem mely formái aktiválódnak a nemzetközi bűncselekményekkel kapcsolatos jövőbeli ügyek eldöntésekor.

- Abtahi, H. és R. Young. "Bevezetés. A Római Statútum húsz évesen: A hatékonyság és eredményesség növelése a Nemzetközi Büntetőbírószéken". *International Criminal Law Review* no18, 3 (2018): 377-81.
- Abtahi, Hirad, Odo Ogwuma és Rebecca Young. "A bírói karok összetétele, a bírák kizárása és felmentése a Nemzetközi Büntetőbírószéken". *Journal of International Criminal Justice* 11, no. 2 (2013): 379-98.
- Akhavan, Payam. *A népi jogi redukciója, definíció, jelentés és a végső bűncselekmény*. Cambridge: Cambridge University Press, 2012.
- . "A nemzetközi büntető igazságszolgáltatás felemelkedése, bukása és felemelkedése". *Journal of International Criminal Justice* 11, no. 3 (2013): 527-36.
- Alter, Karen J. *A nemzetközi jog új terepe: Bíróságok, politika, jogok*. Princeton, New Jersey: Princeton, New Jersey: Princeton University Press, 2014.
- Ambach, P. "Teljesítménymutatók a nemzetközi (és) büntetőbírószékek számára - az intézmény örökségének növelésének lehetősége vagy "csak" a költségvetési ellenőrzés eszköze?". *International Criminal Law Review* 18, no. 3 (2018): 426-60.
- Anders, Gerhard. "Contesting Expertise: Antropológusok a Sierra Leone-i Különleges Bíróságon." *Journal of the Royal Anthropological Institute* no20, 3 (2014): 426-44.
- Bassiouni, M Cherif. "A Nemzetközi Büntetőbírószék létrehozásáról szóló Római Szerződés tárgyalása". *Cornell Int'l LJ* 32 (1999): 443.
- Bassiouni, M. Cherif. *Az emberiség elleni bűncselekmények: történelmi fejlődés és kortárs alkalmazás*. Cambridge ; New York: Cambridge University Press, 2011.
- . *Nemzetközi büntetőjog*. 3 kötet. Dobbs Ferry: Transnational Publishers, 1986. Bassiouni, M. és Ferencz Benjamin. "Az emberiség elleni bűncselekmények a nemzetközi büntetőjogban".

204-05, 1994.

- Bourdieu, Pierre. *La Noblesse D'etat, Grandes Écoles Et Esprit De Corps*. Collection Le Sens Commun. Minuit, 1989.
- Bourdieu, Pierre és Loic Wacquant. *Meghívás a reflexív szociológiára*. Chicago: Chicago: University of Chicago Press, 1992.
- Carroll, Christina M. "An Assessment of the Role and Effectiveness of the International Criminal Tribunal for Rwanda and the Rwandan National Justice System in Dealing with the Mass Atrocities of 1994." (A Ruandai Nemzetközi Törvényszék és a ruandai nemzeti igazságszolgáltatási rendszer szerepének és hatékonyságának értékelése az 1994-es tömeges atrocitások kezelésében). *BU Int'l LJ* 18 (2000): 163.
- Carter, Linda E. és Fausto Pocar. *Nemzetközi büntetőeljárás: A polgári jogi és a common law jogrendszerek kapcsolódási pontja*. Cheltenham, UK ; Northampton, MA, USA: Edward Elgar, 2013.
- Chigas, George. "Az igazságszolgáltatás meghatározásának politikája a kambodzsai népirtás után". *Journal of Genocide Research* 2, no. 2 (2000): 245-65.
- Christensen, Mikkel Jarle. "A szimbolikus hullámzástól a bíróságok bezárásáig: A nemzetközi büntető igazságszolgáltatás és szakmai gyakorlatának átalakulása". *International Journal of Law, Crime and Justice* 34, no. 4 (2015): 609-25.
- . "Nemzetközi bűnüldözés és nemzeti bürokrácia: A nemzetközi gyakorlatok meghatározásáért folyó verseny a dán ügyészségen belül." *Law & Social Inquiry* (2016).
- . "A nemzetközi büntető igazságszolgáltatás prédikálása, gyakorlása és publikálása: Akadémiai szakértelem és egy nemzetközi jogterület kialakulása." *International Criminal Law Review* (2016).
- Christensen, Mikkel Jarle és Astrid Kjeldgaard-Pedersen. "A hibrid igazságszolgáltatás versengő felfogása: International V. National in the Extraordinary Chambers of the Court of Cambodia". *Journal of International Criminal Justice* 18, no. 1 (2018): 1-27.
- Ciorciari, John D. és Anne Heindel. *Hibrid igazságszolgáltatás, a kambodzsai bíróságok rendkívüli kamarái*. Ann Arbor, Michigan: University of Michigan Press, 2014.
- Clark, Phil. *Távoli igazságszolgáltatás: A Nemzetközi Büntetőbíróság hatása az afrikai politikára*. Cambridge University Press, 2018.
- Clarke, Kamari Maxine, Abel S. Kottnerus és Eefje de Volder, szerk. *Afrika és az Icc: Valóságok és felfogások*. Cambridge: Cambridge University Press, 2016.
- Clements, Richard. "A bürokráciától a menedzsmentig: A Nemzetközi Büntetőbíróság belső fejlődési narratívája". *Leiden Journal of International Law*: 1-19.
- Cryer, Robert. *Az ad hoc bíróságok és a parancsnoki felelősség joga: A Quiet Earthquake*. 2011. doi:10.1093/acprof:oso/9780199591466.003.0008.
- . *Bevezetés a nemzetközi büntetőjogba és eljárásjogba*. 3. kiadás. 3. kiadás. New York, N.Y.: Cambridge University Press, 2014.
- d'Aspremont, Jean, Tarcisio Gazzini, André Nollkaemper és Wouter Werner. *A nemzetközi jog új szakma*. Szerkesztette Jean d'Aspremont, Tarcisio Gazzini, André Nollkaemper és W. G. Wouter G. Werner. Cambridge: Cambridge University Press, 2017.
- Dezalay, Sara. "A gyengeség mint rutin a szándékos büntetőbíróság működésében". *International Criminal Law Review* 17, no. 2 (2016): 281--301.
- Dezalay, Yves és Bryant G. Garth. *A palotaháborúk nemzetközivé válása: Jogászok, közgazdászok és a latin-amerikai államok átalakításáért folyó verseny*. Chicago: Chicago : University of Chicago Press, 2002.
- Dixon, Peter és Chris Tenove. "A nemzetközi büntető igazságszolgáltatás mint transznacionális terület: A nemzetközi büntető igazságszolgáltatás: szabályok, hatóság és áldozatok." *International Journal of Transitional Justice* 7, no. 3 (2013. október 1. 2013): 393-41.

- Durham, Helen. "A civil társadalom szerepe a Nemzetközi Büntetőbíróság statútumának létrehozásában: Tíz év elteltével és visszatekintve". *Journal of International Humanitarian Legal Studies* 3, no. 1 (2012): 3-42.
- Eltringham, Nigel. "A tágabb kontextus megvilágítása: Antropológiai és történeti ismeretek a Vandai Nemzetközi Törvényszéknél." *Journal of the Royal Anthropological Institute* 19, no. 2 (2013): 338-55.
- . "Amikor kisétálunk, miről szólt az egész?": Nézetek az újrakezdésről a Ruandai Nemzetközi Törvényszékről". *Development and Change* 45, no. 3 (2014): 543-64.
- Ford, Stuart. "Komplexitás és hatékonyság a nemzetközi büntetőbíróságokon". *Emory International Law Review* 29, no. 1 (2014): 1-69.
- Gilligan, Michael J. "Szükséges-e a végrehajtás a hatékonysághoz? A nemzetközi büntetőjogi rendszer modellje". *International Organization* 60, no. 4 (2006): 935-67.
- Glasius, Marlies *A Nemzetközi Büntetőbíróság: A globális civil társadalom teljesítménye*. New York: Routledge, 2006.
- Hagan, John. *Igazságszolgáltatás a Balkánon: A háborús bűnök üldözése a hágai törvényszéken*. Chicago: Chicago: University of Chicago Press, 2003.
- Hagan, John és Ron Levi. "Háborús bűncselekmények és a jog ereje". *Social Forces* 83, no. 4 (2005): 1499-534.
- Hagan, John, Ron Levi és Gabrielle Ferrales. "Az igazságszolgáltatás kezének megingatása: The Internal and External Dynamics of Regime Change at the International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia" (A rendszerváltás belső és külső dinamikája a volt Jugoszláviával foglalkozó nemzetközi büntetőtörvényszéknél)." *Law & Social Inquiry* 31, no. 3 (2006): 585-616.
- Hayes, Niamh. *A nemi erőszak definíciójának megalkotása a nemzetközi jogban: A Nemzetközi Büntetőbíróságok hozzájárulása*. Oxford University Press, 2010.
doi:10.1093/acprof:oso/9780199591466.003.0007.
- Helfer, Laurence és Anne Showalter. "A nemzetközi igazságszolgáltatással szemben: Kenya integrált visszavágó stratégiája az Icc ellen." *International Criminal Law Review* no17,. 1 (2017): 1.
- Hitomi, Takemura. "A Nemzetközi Büntetőbíróság legitimitásának jelentésének és aktualitásának újragondolása". *Amsterdam Law Forum* 4, no. 2 (2012): 3-15.
- Kersten, Mark. "Ahogy az inga leng: A hibrid bíróság újjáéledése." In *A büntető igazságszolgáltatás nemzetközi gyakorlata: Social and Legal Perspectives*, szerkesztette Mikkel Jarle Christensen és Ron Levi, 251-73. London: Routledge, 2018.
- Kreß, Claus. "A nemzetközi büntetőjogászok valóban egyetemes láthatatlan kollégiuma felé". *Torkel Opsahl Academic EPublisher Occasional Paper Series* (2014): 1-36.
- Langer, Máximo. "A vezetői bíráskodás felemelkedése a nemzetközi büntetőjogban". *The American Journal of Comparative Law* 53, no. 4 (2005): 835-909.
- Lohne, Kjersti. *Az emberiség szószólói: Human Rights Ngos and International Criminal Justice*. Oxford: Oxford University Press, (megjelenés előtt).
- Lovat, Henry. "A nemzetközi büntetőtörvényszék visszatetszése." In *Oxford Handbook of International Criminal Law*, szerkesztette Kevin Jon Heller, Frédéric Mégret, Sarah Nouwen, Jens Ohlin és Darryl Robinson. Oxford: Oxford University Press, megjelenés előtt. 2019.
- Luban, David. "A nászút után." *Journal of International Criminal Justice* 11, no. 3 (2013): 505-15.
- Mackenzie, Ruth. *Nemzetközi bírák kiválasztása : Elv, folyamat és politika*. Nemzetközi bíróságok és törvényszékek sorozat. Oxford ; New York: Oxford University Press, 2010.
- Madsen, Mikael R. "A strasbourgi bíróság intézményesülésének elhúzódása: A jogi diplomáciától az integrációs joggyakorlatig." *Az Emberi Jogok Európai Bírósága a jog és a politika között* (2011): 42-60.

- Madsen, Mikael Rask. "A nemzetközi igazságszolgáltatás mint transznacionális hatalmi elit". *International Political Sociology* 8, no. 3 (2014): 332-34.
- . "Ki uralja a világot? A nemzetközi igazságszolgáltatás oktatási tőkéje." *University of California Journal of International, Transnational and Comparative Law (megjelenés előtt)* (2018).
- Madsen, Mikael Rask, Pola Cebulak és Micha Wiebusch. "A nemzetközi bíróságokkal szembeni ellenhatás: A nemzetközi bíróságokkal szembeni ellenállás formáinak és mintáinak magyarázata". 14, no. 2 (2018): 197-220.
- McCargo, Duncan. "Politika más eszközökkel? A Vörös Khmer Törvényszék virtuális tárgyalásai". *Nemzetközi ügyek* 87, 3 (2011): 613-27.
- Mégret, Frederic. "A hibriditás védelmében: A nemzetközi büntető igazságszolgáltatás reprezentációs elmélete felé". *Cornell International Law Journal* no38, 3 (2005): 725-51.
- Mégret, Frédéric. "A nemzetközi büntető igazságszolgáltatás mint jogi terület". *Champ pénal/Penal field* (132016).
- Mettraux, Guénaél. *A parancsnoki felelősség joga*. Oxford: Oxford University Press, 2009.
- Mundis, Daryl A. "A nemzetközi büntetőbíróság működésének és működésének javítása". *Törvényszékek*. *American Journal of International Law* no94, 4 (2000): 759-73.
- Mutyaba, Rita. "A Nemzetközi Büntetőbíróság együttműködési rendszerének elemzése és hatékonysága a bíróság azon célkitűzésének megvalósításában, hogy a folyamatban lévő nyomozások és büntetőeljárások során gyanúsítottakat biztosítson". *International Criminal Law Review* 12, no. 5 (2012): 937.
- Reydams, Luc. "Ngo Justice: African Rights as Pseudo-Prosecutor of the Rwandan Genocide (Nongovernmental Organizations)." (Nem kormányzati szervezetek). *Human Rights Quarterly* no38, 3 (2016): 547-88.
- Schachter, Oscar. "A nemzetközi jogászok láthatatlan kollégiuma". *Nw. UL Rev.* 72 (1977): 217.
- Sikkink, Kathryn. *Az igazságszolgáltatás kaszkádja: How Human Rights Prosecutions Are Changing World Politika*. Norton Series of World Politics. New York: W. W. Norton & Co, 2011.
- Sluiter, Göran és Szergej Vasziljev. *Nemzetközi büntetőeljárás, Egy koherens joganyag felé*. Egyesült Királyság: Cameron May, 2009.
- Stahn, Carsten. "Szerkesztőségi cikk: Hit" és "tények" között: Milyen mércével értékeljük a nemzetközi büntető igazságszolgáltatást?". *Leiden Journal of International Law* no25, 02 (2012): 251-82.
- Stappert, Nora. "A jogtudósok új befolyása? Az akadémiai írások felhasználása a nemzetközi büntetőbíróságokon és törvényszékeken". *Leiden Journal of International Law* (2018): 1-18.
- Stone, Julius és Robert K. Woetzel, szerk. *Egy megvalósítható Nemzetközi Büntetőbíróság felé*. Genf: World Peace Through Law Institute, 1970.
- Swigart, Leigh és Daniel Terris. "Kik a nemzetközi bírák?". In *The Oxford Handbook of International Adjudication*, szerkesztette: Cesare P. R. Romano, Karen J. Alter és Yuval Shany. Oxford: Oxford University Press, 2013.
- Tallgren, Immi. "Megesináltuk? A jog és a mindennapok szédülete a Nemzetközi Büntetőbíróság létrehozásáról szóló diplomáciai konferencián". *Leiden Journal of International Law* 12, no. 3 (1999): 683-707.
- Terris, Daniel, Cesare Romano és Leigh Swigart. *A nemzetközi bíró : bevezetés azokhoz a férfiakhoz és nőkhez, akik a világ ügyeiben döntenek*. Nemzetközi bíróságok és törvényszékek sorozat. Oxford ; New York: Oxford University Press, 2007.
- Washburn, John. "A Nemzetközi Büntetőbíróság Római Statútumának tárgyalása és a nemzetközi jogalkotás a 21. században". *Pace International Law Review* 11, no. 2 (1999): 361-77.
- Zacklin, Ralph. "Az ad hoc nemzetközi bíróságok kudarcai." *J. Int'l Crim. Just.* 2 (2004): 541.

Zawati, Hilmi M. *Fair labelling and the Dilemma of Prosecuting Gender Based Crimes at the International Criminal Tribunals*. New York: Oxford University Press, 2014.

Szerző(k): Christensen

Cím: A nemzetközi büntetőjog igazságszolgáltatása: iCourts Working Paper, No. 166, 2019

Megjelenés dátuma: 15/July/2019

URL: <http://jura.ku.dk/icourts/working-papers/>

© Szerző

iCourts Working Paper

Series ISSN: 2246-4891

Mikkel Jarle Christensen, a Koppenhágai Egyetem Jogi Karának Nemzetközi Bíróságok Kiválósági Központjának (iCourts) docense, Koppenhága, Dánia

E-mail: mjc@jur.ku.dk

Az iCourts Online Working Paper Series a nemzetközi bíróságokról, azok globalizálódó jogrendben betöltött szerepéről, valamint a politikára és a társadalomra gyakorolt hatásáról szóló, nyomtatás előtti kéziratokat tesz közzé, és kifejezetten interdiszciplináris szemléletet képvisel.

A dokumentumok a <http://jura.ku.dk/icourts/>

iCourts honlapon érhetők el.

- A Dán Nemzeti Kutatási Alapítvány Nemzetközi Bíróságok Kiválósági Központja A Jogi Kar

University of Copenhagen

Karen Blixens Plads 16

Koppenhága 2300 S

E-mail: icourts@jur.ku.dk

Tel. +45 3235 26 26